

učiteljstva. Kako se bo to zgodilo, o tem nas pouči bližnja bodočnost!

Možnost je dana, denar je tu — treba je volje, pa je naše krušno vprašanje rešeno!

Kujmo!

Kakor znano, je štajerski deželni zbor lani dovolil za svoje učiteljstvo draginjsko doklado v vsoti 1.200.000 K. Naredbeni list za šolstvo z dne 15. januarja 1914 prinaša odlok o podelitvi te težko pričakovane draginjske doklade.

Ne mislimo se tukaj spuščati v posameznosti, kako se je ta draginjska doklada razdelila, ampak hočemo obrniti svojo pozornost na predzadnji odstavek tega razglašena o omenjeni draginjski dokladi, ki se glasi:

Za slučaj, če bi se do začetka leta 1915 ne izpeljala definitivna ureditev učiteljskih plač, ali če se ne bi dovolil do tega roka od deželnega zbora višji znesek za podelitev draginjskih doklad učiteljstvu javnih ljudskih in meščanskih šol, bi se morali pri morebitnem zvišanju personalnega stanja učiteljstva dotični postavki letošnje draginjske doklade primerno znižati, da se zamore brezpogojno izhajati z zneskom 1.200.000 K.

Dalje se je v tem odloku prezrla določitev, da se draginjska doklada šteje v penzijo, kakor je to zahtevala naša štajerska organizacija. Faktum je dalje, da ima naša Štajerska od države na novo nakazanih okroglih 2.120.000 K v namen izboljšanja naših plač, tedaj v skupnem kron 1.200.000 in 2.120.000 K = 3.320.000 K.

Nam se zdi, da so vsa ta dejstva za nas ustvarila čas, ko je treba železo kovati. Dobro bi bilo, da bi nas vodstvo naše Zveze nekoliko seznanilo, v kakem položaju se sedaj nahaja vprašanje regulacije učiteljskih plač na Štajerskem; naj se izjavi, ako bi ne bilo umestno, da stopijo njena društva v tem času potom delegatov in društva s svojimi člani pa potom pogostejših zborovanj v ožji stik, da bomo stali vsi kot en moč. Naš neomajni smoter mora biti: Definitivna regulacija učiteljskih plač v obsegu naših zahtev se v letu 1914 mora uresničiti!

Draginjska doklada za leto 1914.

No, sedaj imamo dolgo zaželeno doklado. Malo dolge obzore smo sicer delali, ko smo videli, da so nam od naše organizacije določene vsote skrčile za več desetakov, celo stotake.

Vse bi pa še bilo pravično, ker vnaprej se ni dalo tako natančno preračunati; a vsega obsojanja je vredna krivica, ki se je zgodila učiteljskim, poročenim in učitelji. Zakrivili so to nemški nezadovoljneži učitelji, ki nočejo poznati stanovske discipline, ki pa so si s svojo nediscipliniranostjo sedaj le še škodovali, storil je to z zahrbtnim napadom pri dež. šolskem svetu vodja meščansko šolskih učiteljev, Kawan, kakor poroča zadnja „Pädagog. Zeitschrift“. Vse je šlo gladko, Lehrerbundov predlog je bil odobren po deželnem odboru, le v našem c. kr. deželnem šolskem svetu se nahajajo ljudje, ki niso zmožni razsoditi pravice, ali pa so tako hudobni, da delajo nalašč krivico.

Učiteljice, ki so bile tako nerodne, da so se poročile s kakim učiteljem, so od svojih neomajnih tovarišic prikrajšane po

ne hiše, ki je bila nekdanj frančiškanski samostan, pozneje vojašnica, a sedaj šola. Stolna cerkev je zaradi starosti v zgodovinskem oziru jako važna. Na južni strani se dviguje Marijin stebel, postavljen ob času kuge leta 1682. V obližju je lep vodnjak in društveno poslopje Sv. Ivana, nekdanji samostan.

Po mostu dospemo na otok, kjer se nahaja velik hotel (Inselhotel). Bil je nekdanj kraljev grad. Leta 1230. so kupili otok dominikanci in sezidali ondi samostan. V takozvanem Husovem stolpu so imeli Husa 89 dni zaprtega. Vse to poslopje je sedaj hotel. Nekdanja cerkev je izpremenjena v krasno jedilnico. Po stenah je še veliko slik iz 13. in 14. stoletja. Prav lepo ohranjen je tudi prejšnji samostanski hodnik.

Mimo pristanišča pridemo v mestni vrt, kjer svira v poletnih večerih vojaška godba meščanom v zabavo. Tik vrta je še veliko ostankov stavb na kolih, ki pričajo o keltskih naselbinah.

Tu na jezeru se nam odpre celo jezero. — Prekrasna panorama. — Dozdeva se nam, kakor bi se nebesni obok tam daleč spajal z jezersko gladino; kako čarobno v poletnih večerih, ko tone solnce kot ognjena krogla v jezero. Tak užitek imamo samo še ob morju. In kdor je enkrat občudoval ta kraj in stal na zelenih bregovih, polnih mest, ter gledal vršace, pokrite s snegom, ki se zrcalijo v valovih,

100 do 150 K, povrh pa so njih može šteli med samce, da so tudi ti prikrajšani še posebej za 90 do 100 K.

Poznam učiteljske pare, s številno družino, po 4 do 6 otrok. Uboga učiteljica, ki ima deliti svojo plačo s tem drobižem, dobi sedaj manj od svoje neomajne tovarišice, ki ima skrbeti samo zase.

Je pri nas učiteljska obitelj, ki ima tri otroke v šolah izven doma, mož je povrh bolehal, a uboga žena, ki mora za vse skrbeti, ima od svoje v istem kraju službujoče neozmenjene tovarišice 150 K nižjo doklado. Kako more pri takih razmerah družina izhajati, si lahko mislimo. A naš dež. šolski svet misli, da je ukrenil pravično, ako je prikrajšal to ubožico za celih 150 K, ki bi dobro došle v priboljšek študentkom.

Pa ko bi to, kar so odgrizli tem, dali onim v III. plač. razredu, bi stvar še izgledala vsaj malo upravičena, pa ne, to dobe meščansko šolski učitelji, ki so itak mnogo boljše plačani, bivajo povrh v krajih, kjer se nahajajo tudi srednje, ozir. višje šole, da imajo tako svojo deco doma ter jih študiranje teh nič ne stane. 150 K bi prišlo, kakor že omenjeno, učiteljici jako prav, dočim si meščanski učitelji s temi Judeževimi groši — 50 K, ki jih dobijo več — tudi ne bodo bogve koliko pomagali.

Obračamo se do naše Zveze in Lehrerbunda, da odločno protestirata proti takemu krivičnemu postopanju, posebno pa še opozarjamo, naj pravočasno vse ukreneta, da ne doživi učiteljstvo podobnih presenečenj pri regulaciji plač.

Najzadnji osnutek za regulacijo učiteljskih plač mi nič kaj ne ugaja, ker se dela prevelika razlika med ljudskošolskim in meščanskošolskim učiteljstvom. b.

Organizacija slovenskega učiteljstva.

Dovolite, tovariš urednik, še nekoliko prostora mlademu učitelju. S Štajerskega se je oglasil v 3. let. šte. veterani, z Goriskega prihaja pa »rekrut«.

Tov. Hreščak je objavil v reviji »Naši Zapiski« članek z zgorajšnjim naslovom. To ni bil članek za revijo, ampak pamflet petindvajsetletnemu delu Zaveze. Umevno je, da so Hreščakovo pisarijo popadli vsi sovražniki učiteljstva in kovali iz nje kapital. Edino to je Vaš žalosten uspeh, tov. Hreščak.

Med mladimi se je začelo neko veselo gibanje. Z veseljem sem ga opazoval, zakaj edino primerno je, da nadomesti vsako izgubljeno moč — nova moč. Mnogo je obetalo to gibanje, a, žal — da je izgrešilo svoj smoter. Kakor so tov. Hreščaku zoprne avtoritete, tako je ravno on začel k avtoritetam, ki niso baš naklonjene Zavezi, in migljaji teh avtoritet so mu evangelij.

»Pojdite po tej poti, in izginiti bodo Gangli in Luke!...« izpregovorili avtoriteta.

»Ste ga slišali, tudi ta ne more Gangla in Jelenca, torej imam prav, le po njih?«

In sklep je gotov. Ne da bi samo prelistal »Spominskega spisa«, kjer je nagromadenega ogromno dela, za katerega so žrtvovali idealni člani našega stanu tako veliko časa, dela, moči in gotovo tudi noči, ko midva s tov. Hreščakom še niti vedela nisva, kaj je to učiteljišče. Da, lahko

* Torej velja boj dr. Tume in njegovih učencev osebam. Uredn.

ga ne pozabi več. Obdano je od petero različnih držav: Avstrije, Bavarske, Badenske, Virtemberške in Švice. Največja dolžina jezera je 69 km, širina pa 14 km. Mesto se razprostira tudi še na desnem bregu Rena.

Imenovati moram še muzej (Rosgartmuseum), stavbo iz 13. stoletja. V njem se nahaja veliko znamenitosti iz zgodovine mesta in okolice za stavb na kolih.

Mestna okolica je kaj lepa. Diven je otok »Mainau« z gozdom in prekrasnim grajskim vrtom, kjer se je v sencih hladil marsikateri vladar.

Večji pa tudi lepi izleti s parnikom po jezeru. Na nasprotnem bregu stoji Friedrichshafen, virtemberško mesto, ki je tudi letovišče virtemberškega kralja. V bližini je dal grof Zepelin napraviti leta 1900 postajo za vodljive zrakoplove. Dalje je bavarsko mesto Lindava in glavno mesto Predarelskega Bregenca. Pol ure od Bregence je znamenit samostan »Merrerau« še iz časa pokristianjenja teh krajev. Semkaj je prišel l. 609. sv. Kolumban s svojimi menihi in dal sezidati samostan.

Drugo jutro smo zapustili Badensko. Proti Švici drže od tukaj tri proge, in sicer: švicarska in badenska železnica, poleg teh pa še parobrodna proga. Parobrod odpluje šele ob devetih, tedaj smo se peljali rajši s švicarsko železnico. Komaj smo zapustili mesto, že zagledamo na levi strani grad »Kastell« s krasnimi drevoredi in nasadi. Na desni strani vidimo sredi »Dolj-

je točli po osivelih glavah, če je pa to častno, je pa drugo vprašanje. Tako se ne zdravijo rane na lastnem telesu in tako se ne pridobiva simpatij svojemu radikalizmu!

In odprto pismo tov. Rakovščku! Prav pravite, Hreščak, otvorimo debato, akademično razpravo, o narodnosti. Pretresimo to vprašanje, saj so že davno minili časi, ko je bil naroden le oni, ki je kričal: »Hej, Slovenci!« itd. Danes je pojm narodnost precej globlji, in analizirajmo ga. Precej dvomljive vrednosti je pa samozavestna domišljavost, s katero je udaril po — tovarišu.

Naši listi — vsi so kajpada zanič. Najslabši pa je seveda »Učiteljski Tovariš«. To je tako žalostno izpričevalo vsem tozadavnim zabavljajem, da bi naj kar rajši molčali. Kaj mislite, da je tov. urednik vsegaveden in vsegamočen, da on lahko, samo če bi se mu ljubilo, pričara referate in poročila najboljših kakovosti? Kdor ni še nikdar nič pisal vanj (tu ne mislim Hreščaka), ne sme ziniti niti besede. Pošiljajte poročila, članke itd. in vsak teden izide lahko sedem »Učiteljskih Tovarišev« in po kakovosti bodo nadkrijevali celo — »Naše Zapiske«, dovolj nas je.

In takih stvari bi lahko naštel še na stotine.

Poglejmo pa, odkod izhaja vse to, in potem bomo lahko lečili rane!

Po mojem subjektivnem mnenju edino iz tega vzroka, ker ni vse učiteljstvo v taboru socialne demokracije in ne nosi tudi Zaveza njenega pečata.

Kdor pogleda Zavezina pravila, bo tudi videl, da ona ni politiška organizacija, ampak stanovska, ki se ne naslanja na nobeno politiško stranko.

V njej dobi prostora vsak, ki je v principu za napredek in svobodo šolstva in učiteljstva. Mislim pa, da mi bo tov. Hreščak priznal, da to niso samo izključno socialisti.

Prej bi akceptiral socialno-demokratski program (v nepotvorjeni obliki) kot pa kake individualistične in frazerske brez programne meščanske stranke. Saj ima ta program mnogo prekrasnih mest (narodna avtonomija itd.), odklanjam pa povsem razumevanje in izvajanje tega programa nekaterih voditeljev te močne stranke. In tako različni nazori glede politike so tudi pri ostalih najinih tovariših. Vsak ima pač svoj prav. Vsi, kar nas je v Zavezi, smo pa bojovníki za napredek in svobodo šolstva in učiteljstva. To nas veže v močno falango — v Zavezo. In ta skupni, enotni princip je pač tako mogočen in velik, da lahko tvori podlago vsej organizaciji, čeprav smo glede dnevnih politiških vprašanj raznih nazorov. Iz navedenga pa izhaja, da moramo v svoji Zavezi tudi stati kot granit in vsak po svoji najboljši moči delati v njen razcvit. Če je kje kaj trilega, dobro, izmaknimo, a nadomestimo z betonom, sicer bomo stali v nekolikem času pred razvalinami, in prokletstvo tistemu, ki bi to provzročil! Organizacija je, ki nas vzdržuje v teh težkih dneh, ona nam je vse in za njo pojdemo v boj!

Saj upam, da mi tov. Hreščak potrdi, če rečem, da smo najprej učitelji, vzgojevalci svojega naroda, potem šele liberalci, socialisti, agrarci itd. No, če mi to potrdi, potem pride vse ostalo samo ob sebi.

Potem tudi upam, da nastopi drugačno pot oni, ki želi lečiti rane našem telesu Adonis.

nega jezera« otok Reichenau, na katerem je grad, nekdanja last holandske kraljice Hortense. Tukaj je Napoleon III. preživel svojo mladost. Še sedaj je v gradu veliko zanimivih spominov na Napoleona I. in Napoleona III.

Cela vožnja je jako kratkočasna. Na obeh bregovih Rena se dviguje ponosno stari zidovi in stolpi, ki pričajo o nekdanjem bogastvu njih posestnikov, ki so bili večinoma cesarji kralji in knezi. Nahaja se pa tudi še sedaj veliko gradov plemenitih rodovin. Spodaj vali Ren v široki strugi svoje mogočne valove in na nasprotnem bregu drži badenska železnica. Po dvehurni vožnji mimo mnogih kopališč in zdravilišč dospemo v

Schaffhausen.

Na švicarskih tleh nas je pozdravil neljubi dež. Imeli smo pa še drugo smolo. Brat je po kratkem občudovanju konstatiral, da je en črevelj strgan in da čuti že mokroto v njem. Dež pa se ni zmenil za uboge »vandrovce« in je kar dalje otepal po naših plaščih.

Prva skrb je črevelj, toda kje popraviti, ko so po mestu same prodajalne in nobene delavnice. Vprašali smo po čreveljarju usmiljenega človeka. Po danem opisu smo bili kmalu pri njem, kjer smo se opomogli s 30 stotinkami.

(Dalje.)

K „Počitniškemu tečaju Slovenske Šolske Matice v Ljubljani.“

V zadnji številki našega lista so objavljeni priglašeni predmeti. Točko 4. je izpremeniti, oziroma nadomestiti tako:

4. Prof. dr. V. Kušar: Odnosaji med geometrijo in aritmetiko. Razvoj matematičnega pojmovanja (6 ur).

K načrtu „Poslovnega reda“ Zaveze avstrijskega jugoslov. učiteljstva.

Načrt »Poslovnega reda«, ki smo ga objavili v zadnji številki svojega lista, je treba v členu V., točka a), izpremeniti, oziroma popraviti tako:

Vsak v Zavezi organizovan učitelj in vsaka v Zavezi organizovana učiteljica plačuje mesečne prispevke po 1 K... (dalje neizpremenjeno, kakor je tiskano zadnjič).

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj ima v četrtek, dne 5. februarja t. l., ob 10. uri predpoldne v ormoški okoliški šoli svoje glavno zborovanje po sledečem vzporedju:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
2. Dopisi in društvene zadeve.
3. Tajnikovo in blagajnikovo letno poročilo.
4. O sanaciji Zavezinih listov, poročila društveni tajnik.
5. O uspehu 2 K davka povodom prvega izplačila draginjske doklade za 1914; poročila društveni predsednik.
6. Volitev novega odbora.
7. Slučajnosti.

Eno uro pred zborovanjem se snide v navadni zborovalni sobi odsek za prireditve društvene 40letnice, t. j. učiteljstvo velikonedeljske, humske in ormoške okoliške šole.

Z ozirom, da nam je začetek l. 1914. prinesel opravičeno upanje na boljše čase, pričakuje prav mnogobrojne, oziroma polnoštevilne udeležbe odbora.

Trst.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico v Trstu ima redni letni društveni občni zbor dne 1. februarja t. l. v šoli na Acquedotto 20, in sicer z običajnim dnevnim redom.

Književnost in umetnost.

„Zvonček“ objavlja v letošnji II. številki to-le vsebino: 1. Utva: Mrz. — 2. Ivan Stukelj: Znamenit košek. — 3. Fr. Košir: Peklenšček in novomašnik. (Pravljica). — 4. A. Janežič: Domovina Slovencev. — 5. Jan Reginov: Belokranjski vlak. Pesem. — 6. M. Pirc: Kurent v „lškovi deželi. (S podoba). — 7. Vekoslav Selinšek: Popotnik. Pesem. — 8. Stric Tine: Citati — dobro, poizkusiti — bolje! (Z 9 slikami.) (Dalje). — 9. Jan Reginov: V duševnem boju. — 10. Cvetinomiški: Luč. — 11. Hinko Medič: Ura. (Pesem s podoba). — 12. Pouk in zabava: Demant. — Rešitev in rešilci. — Učenjak in veter. — Izumiranje Indijancev — Nesreča pri sankanju. — Pes — rešilec življenja. — Grozno maščevanje mačke. — Strahovita zima na Nemškem. — En milijon za izobrazbo delavstva. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Popotnik. Letnik XXXV., šte. 1. Vsebina: 1. Pav. Fleré: Merstveno oblikoslovje v delovni šoli. — 2. „Story hour“. — 3. Ana Pfeifer: Nekaj o rednih in nerednih otrocih, in nekaj o rednih in nerednih gospodarjih in gospodinjah. — 4. Erzé: Meteorji. — 5. Književno poročilo: Ocene. — Novosti. — 6. Razgled: Casopisni vlogled. — Pedagoški paberki. — Šolske in učiteljske vesti. — Srednje in višješolski vestnik. — Razne vesti. — Opozarjamo na listnico upravnništva. ki se glasi: »To številko pošiljamo vsem dosedanjim naročnikom, tudi tistim, ki se jim je morala ustaviti 12. številka lanskega letnika, ter jih prosimo, da nam ostanejo zvesti v bodoče ter nam pridobijo še novih naročnikov. Osobito se obračamo do okr. učit. društev. Pri vsakem učit. društvu naj vzame kak poštovanen član vso zadevo v roke ter izkuša z osebno agitacijo pridobiti novih članov. Popotnik je postal vsled clerikalnega bojkota pasiven, in če se razmere ne izboljšajo, bo moral prenehati. Četudi je učiteljstvo na Kranjskem najslabše plačano, pogrešamo vendar med njegovimi naročniki še marsikoga, ki bi te krajcarje že še utrpel. Neumljivo pa nam je,

zakaj stoji izvenkranjsko učiteljstvo tako apatično nasproti Popotniku? Popotnik je Zavezina last, odgovorni smo torej vsi za njegov procvit in blaginjo. Na delo tedaj vsi Zavezniki brez razlike spola, branimo svojo last, saj s tem branimo tudi svojo čast! Naj ne pride trenutek, ko bi nam kdaj očitali zanamci, da je naša brezbrzičnost pokopala edin slovenski pedagoški list! — Te besede so vredne vsega uvaževanja!

PUBLIKACIJA »GLASBENE MATICE« V LJUBLJANI ZA LETO 1913/14.

V zadnjih časih vlada v vseh panogah umetnosti neka stagnacija, kakršne že dolgo nismo opažali. Gledališče je — zlasti pri dramskih predstavah — največkrat prazno, koncertov ljudje nočejo posecati, umetniške razstave so slabo obiskane, edino za vstopnice v hrvaško opero se ljudje trgajo kot nori. Priznati je treba, da je hrvaška opera dobra, toda Italijani ne more nihče, da smo imeli Slovenci pred leti razmeroma tudi boljše. Pred odličnim Talichovim orkestrom naj se hrvaški Lipo skrivje! No, pa v Ljubljani je tuje mnogo lepše od domačega! Sovražniki kulture so vse ubili za več let. Kdaj se dvigne nekdanj tako umetniškem nivoju stopnja slovenska drama? Kdaj vstane pokopana slovenska opera? Po sedanjih razmerah — slaba perspektiva! Zanimanje za umetnost? Nižji sloji ne morejo, inteligenca noče, ker je vsega dobrega presita!

»Novi Akordi«, svetla luč, ki uspešno razsvetljuje našo temno glasbeno ledino! V jeseni sem dobil 2 zvezka, enega za drugim. Odkar je izšla zadnja, prepotrebna književna priloga, bo že kmalu minulo leto dni... Sedaj so bile zapreke v tiskarni. »Novih Akordov« čakamo!

Glasbena Matica je kakor na svojem članom za leto 1913/14 troje darov. Skrajni čas je že bil, da je izšel v tisku troglasni Lajovec ženski zbor s spremeljevanjem orkestra »Gozdna samota«, prirejen s spremljevanjem klavirja. Skladba datira iz skladateljeve konservatorijske dobe, je nežnega značaja, ne prelahka za izvajanje in je nosilka vseh onih znakov, ki so pred leti oznanjali, da bo konec lepih »viž« v solzavih tercah od prvega do zadnjega takta skladbe. Pokojni Volarič — za njegovo dobo mu vsa čast! — skladatelj mnogokrat prepeljal ženskih dvosplovov »Slovenskim mladenkam« in »Divja rožica«, bi se »Gozdna samota« hudo prestrašil. Saj je občinstvo ob njenem izvajanju v nekem Matičnem koncertu l. 1912 ostalo tudi mrzlo in zakrknjeno. Nič ne pomagata: skladba je prva svoje vrste, hvaljevredna in lepa. Da bi jo le še kdaj slišali!

Drugi dar predstavljajo 12 slovenskih in hrvaških mešanih zborov, ki jih je uredil koncertni vodja Matej Hubad. Lično tiskan zvezek otvori dr. Anton Schwabov mešani zbor »Se ena« na Otona Župančiča besedilo, zložen v obliki plesnega kola. Skladba se je spričo svoje melodioznosti, lahkotnega in porednega tona že večkrat izvajala z lepim uspehom. O originalnosti bi se dalo prerekati. 5. in 6. takt v začetku »zaljubilo pa poslalo« nehote spomni na Alletterjevo gavoto »Rendez-vous«. Sicer je pa pesemca prijazna ušesom in postane popularna. Čudno se mi zdi, da jo je skladatelj prepustil mnogim društvom v prepis in izvajanje, nato šele jo pa poklonil Glasbeni Matici in vodji Hubadu!

Potem prihajajo tri Adamičeve »Večerne pesmi«, od Glasbene Matice s častno nagrado odlikovane skladbe. Najlepša je gotovo druga »Solnce se je skrilo«. Na čutapoln način izraža skladatelj v krasnih harmonijah večerno razpoloženje: na nebu mesec, večerni zvonček doni čez dobravo, v gozdu poje slavce. Skladba je duhovito zasnovana in se je skladatelju jako posrečila. Za izvajanje lažja, pa tudi lepo ubrana je l. večerna pesem. Pevskim zborom se bo omilila. Tretja je zame nova. Ni je bilo še videti na vzporedih.

V zbirki pozdravljaj dalje kot spomin na brate Ipavce dr. Gustava »Milado«, v starih, domačih navadah glasbeni mešani zborček, ki bo v veliko veselje ne visoko želečim pevskim društvom, kot naslednja narodna »Slovo« v preprosti Pavčičevi harmonizaciji. Ostale tri strani zvezka izpolnijo po A. Anđelu, pevovodji »Kola« v Zagrebu, harmonizirane hrvaške narodne pesmi; O, jesenske duge noči; Igra kolo; Češi me, češi; Dragi je daleko; Prevarani zet in Iv. pl. Zajca »Oj, Korano«. Vse smo slišali na koncertu »Kola« v Ljubljani in deloma na koncertu Matice v Opatiji. Nerodno je to, da morajo društva, ki hočejo te pesmi izvajati, prositi dovoljenja harmonizatorja v Zagrebu ter za dovoljenje tudi plačati nagrado.

N tretji dar, dr. Schwabovo »Zlato kanglec« pa sem nevoljen. Že pri prvem prednašanju nisem dobil o skladbi dobrega vtiska. Lajkovemu ušesu dobrikojoča, v plesnem ritmu zložena, sladko operetno orkestrirana skladba, ki se je pa vsak pe-

vec v par izkušnjah naveliča. In pačenje teksta! Čemu treba tistih tril-lala in bombardonovih kmetijskih tralalala? Komponist naj uglaši tekst, kakršen je, drugače naj ga pesnik prime temeljito za ušesa! Pa odmevi — holoho, haloho! In opombe pod črto: razpoloženje kakor ob svitu jutranje zore«, razpoloženje gozdne idile«, zmagonosno (rad bi vedel čemu?), deklacija tega po gozdu (pravilno pišemo »po gozdu«) itd. Takih bergleč ne rabimo za razumevanje skladb. Razločnik med »Kanglec« in »Gozdna samota«: kot noč in dan! Na eni strani banalnost, na drugi prava umetnost!

Glasbena Matica izda letos tudi Švikiaršičeve koroške narodne pesmi. Ko jih dobim, poročam. Z. P.

Politiški pregled.

* **Enakopravnost na papirju.** Po zadnjem ljudskem štetju je bilo v Avstriji 1,252.940 Slovencev, a samo 768.422 Italijanov; torej skoro polovico manj Lahov kot Slovencev, in vendar hočejo Lahi imeti povsod prednost in povsod prvenstvo. Ako gledamo tedaj na število prebivalstva (Slovencev 498 %, Lahov 275 %), tedaj bi mi morali dobiti razmeroma skoro dve univerzi, ako Lahi dobijo eno. Toda Italijani bi radi, da bi mi ne imeli nič, oni pa vse v največji meri, tako razumevajo enakopravnost, ki je seveda povečini le na papirju. Poglejmo za primerom še Rusine, ki tudi še nimajo svoje univerze. Rusinov je v Avstriji 3,518.854 duš (1258 %) in vendar morajo čakati in čakati, da pridejo do svojih pravic. Po številu prebivalstva bi morali imeti Rusini v primeri z Lahi najmanj pet visokih šol, ne pa eno.

* **Povečanje naše armade.** Poluradni list »Fremdenblatt« poroča, da se od 1. januarja letošnjega leta poveča število častnikov pri mornarici in ravno tako število mornariških uradnikov. Vojaštvo mornarice bo letos znašalo 16.000 mož, do leta 1920 pa se poveča do 27.000 mož. Ravnotako se izpremenijo baje sedanje artilerijske divizije in dobimo večje artilerijske polke. Število strojnih pušk se pa menda poveča za sto odstotkov, tako da jih bomo imeli skupno dvesto.

Učiteljski konvikt.

Vse tovarišice in vsi tovariši, ki so plačali letnino za l. 1913, bodo prejeli letos nove položnice, da z njimi položijo letni prispevek na žrtvenik »učiteljskega konvikta«. Lansko leto smo poslali položnice v svrhu plačevanja letnine vsem šolskim vodstvom s prošnjo, da blagovolijo pobrati letnino pri učiteljsvu dotične šole. Zal, da je ta prošnja ostala tupatam brezuspešna, celo tam, kjer tega nismo pričakovali. Vse te prosimo vljudno, da se letos poslužijo poslani jim položnice in plačajo letnino za l. 1914. Kdor je položnico založil, mu drage volje z novo postrežemo; plačuje se pa letnina lahko tudi potom poštne nakaznice. Za tovariše in tovarišice s Štajerske je pa najbolj prilično, če plačujejo letnino pri Gospodarski in kreditni zadrugi v Celju. Naše društvo ima glasov zadnjega občnega zbora brez zaloge knjig 85.723 27 K premoženja v gotovini. Prosimo, to je premoženje, ki dela čast poštvovalnosti naprednega učiteljstva! Zato bodi pa tudi vsakemu naprednemu učitelju in napredni učiteljici v čast in ponos, da je, oziroma postane član našega društva, ki podeljuje danes sirotam bivših članov že 5 letnih ustanov po 80 K. Torej!

Kranjske vesti.

Andrej Perne.

V ponedeljek, dne 19. t. m., je v Šturjah pri Vipavi po kratki bolezni umrl tovariš Andrej Perne, nadučitelj v pokoju. — V mlajših letih se je ukvarjal tudi s pisateljevanjem ter je zlasti za Nedvedovo zbirko »Slavčev« prevedel obilo pesmi po nemških izvirnikih. — Pokojni Perne je bil markantna oseba, ki je vžival simpatije v vseh krogih. Bil je dober učitelj in zvest tovariš. V krogu prijateljev in tovarišev je bil priljubljen družabnik, v šoli pa je z ljubeznijo in v nemo izpolnjeval svoje dolžnosti. — Sedaj je končal trnjevo pot svojega učiteljevanja. — Bodi mu ohranjen blag spomin!

— **Zakon za obrtnonadaljevalne šole.** V »Slovenec« čitamo: »V zadnji seji deželnega zbora se je sklenilo, da se referent dr. Zajcu naroči, čimprej izdelati zakon za obrtnonadaljevalne šole. Ta sklep je v interesu razvoja obrtnonadaljevalnih šol toplo pozdraviti, ker so razmere na obrtnonadaljevalnih šolah nevedržljive. Kakor čujemo, se g. dež. odbornik dr. Zajec že delj časa bavi s tem vprašanjem in je vprašanje

že toliko dozorelo, da bo mogoče z zakonskim načrtom priti pred deželni zbor če ne sedaj, vsaj gotovo v jesenskem zasedanju.«

Štajerske vesti.

Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem. Ker se vrši letošnje delegacijsko zborovanje in občni zbor o Veliki noči v Mariboru, opozarjamo že sedaj okr. učit. društva, naj ne pozabijo pravočasno izvoliti delegatov, naznaniti novih odborov, števila članov ter poslati vsaj nekaj članarane.

— **V osmi plačilni razred** je pomaknjen okr. šol. nadzornik Josip Pruner, učitelj priprav. razreda nemške gimnazije v Celju.

— **K regulaciji učiteljskih plač.** Nemški »Lehrerbund« je izdal sledečo objavo: »Z rešitvijo malega finančnega načrta so končno dane možnosti, ugoditi zahtevam štajerskega učiteljstva. Pri posvetovanjih v državnem zboru se je vedno naglašalo potrebo rešitve z ozirom na težavno gmotno stanje učiteljstva. »Lehrerbund« izraža svojo željo, da se čim prej skliče dež. zbor in povoljno reši to vprašanje tem bolj, ker je mnogo drž. in dež. poslancev že opetovano dalo tozadevne obvezne obljube. Merodajni faktorji se pozivljajo, da se gorajšnje želje učiteljstva uvažuje in čim prej ugodno reši, ker so tozadevni pogoji itak dani.«

— **Službeno povišanje.** Prof. Alfonz Vales, profesor na deželnem učiteljsku v Mariboru, je pomaknjen v osmi plačilni razred.

Goriške vesti.

— **Poroka.** Poročil se je tovariš Leopold Reja, voditelj v Plavah na Goriškem, z gospodično Lojzko Šturmovo, tudi učiteljico na Goriškem. Novoporočenca ma obilo neskaljene sreče!

— **Razpis natečaja za sprejem v gospodinjstvi tečaj dež. kmet šole v Gorici.** Na dež. kmet. šoli v Gorici otvorijo marca meseca gospodinjstvi tečaj, ki mu je namen. poučevati gojenke v racionalnem in umnem gospodinjstvu. V ta tečaj, ki traja pet mesecev, se sprejmejo kmetiška dekleta Goriške dežele, ki so dovršila vsaj 16 let. Gojenke plačujejo za hrano mesečno 30 K ter dobivajo stanovanje brezplačno. Vendar daje deželni odbor nekaterim ubožnim gojenkam tudi hrano brezplačno ali po polovični ceni; število teh pa je omejeno. Prosilke naj vložijo svoje prošnje za sprejem v tečaj potom županstva na deželni odbor do 10. februarja 1914 ter naj dodajo prošnjam sledeče priloge: krstni list, ljudskošolsko odpustno izpričevalo, ubožno izpričevalo in izpričevalo o zdravi telesni konstituciji. V prošnji naj se navede, ali se prosi za brezplačno, oz. pol brezplačno hrano, odnosno ali je prosilka v stanu plačati celo hrano.

— **Vpokojeni učitelji in vpokojene učiteljice na Goriškem** nameravajo predložiti deželnemu zboru goriškemu poseben memorandum glede zvišanja pokojnine.

— **O pomorskih analfabetih** objavlja »Piccolo« daljši članek, iz katerega posnemamo dejstvo, ki ga Lahi ne bodo več utajili. Analfabetov je bilo po tem članku l. 1910 med primorskimi Nemci 4%, med Lahi 17% in med Slovenci 15%. Tako piše »Piccolo« dne 18. januarja 1914. Tega ne smemo pozabiti, da pokličemo to »Piccolo« v spomin, kadar bo trdil drugače!

Tržaške vesti.

— **Koliko žrtvuje Trst za laško šolstvo.** Lega Nazionale v Trstu je imela v nedeljo, 25. t. m., svoj letni občni zbor v gledališču Fenice. Dohodkov je imela družba v pretečenem letu 251.842 K, torej 48.096 K 60 vin. več kot v letu 1912. Izdatkov je bilo 63.144 K 18 vin.; oddalo se bo torej v glavno blagajno 188.699 K 23 v prebitka. Za novega predsednika je bil izvoljen dr. Otilij Cofler.

— **Hrvaško šolsko društvo v Trstu** otvori vkratkem otroški vrtec. Starši naj prigrase svojo deco (od 3 do 6 let) v društvenih prostorih, v ulici Lavatoio št. 1. (blizu Narodnega doma). Društvo bo gledalo kolikor mogoče na to, da se hrvaška deca ne potučji. K temu bo prvi korak gori navedeni otroški vrtec. Hrvaško šolsko društvo je še mlado — ustanovljeno je bilo šele pred kratkim — a takoj je pričelo z intenzivnim delovanjem, da bi ohranilo hrvaško mladino zvesto svojemu narodu. Če pomislimo, da je deca najbolj izpostavljena nevarnosti potučjevanja, potem moramo pritruditi, da bo pomenila ustanovitev hrvaškega otroškega vrta v Trstu velik korak naprej v razvoju tržaških Hrvatov.

Ker pa je napredek v tej smeri odvisen od denarnih sredstev, je potrebno, da store zavedni Hrvati svojo dolžnost nasproti Hrvaškemu šolskemu društvu v Trstu.

Istrske vesti.

— **Nova Legina šola.** V bližini hrvaške šole šolskih sester v Pulju namestavajo Lahi otvoriti novo Legino šolo.

— **Nove slovenske šole v Istri** se otvorijo: v Sobonjah (občina Podgrad), v Sv. Petru (obč. Piran), v Podpeči (obč. Deciani) in v Sočergi (obč. Buzet). Otvori se tudi deset hrvaških in dve italijanski šoli. Tako je sklenil istrski deželni odbor, ki je obenem določil tudi to, da prenehajo nekateri šole s hrvaškimi in italijanskimi paralelkami in da se osnujejo v dotičnih krajih ločeno hrvaške in italijanske šole.

Splošni vestnik.

Ljubljansko učiteljsko društvo bo imelo na Svečnico, ob pol dveh, v Učiteljski tiskarni občni zbor.

Za sklad učiteljskihnikov je darovalo Šaleško učiteljsko društvo 10 K. Hvala!

† **Prof. Friderik Jodl.** Dne 26. t. m. je umrl na Dunaju znani profesor filozofije, dvorni svetnik Friderik Jodl. Glavna njegova dela so: »Das Leben und die Philosophie David Humes«, »Die Geschichte der Ethik in der neueren Philosophie« in »Lehrbuch der Psychologie«. Posebno ta knjiga je velike vrednosti, ker podaja dober pregled o vseh psiholoških teorijah. Profesor Jodl je bil rojen 23. avgusta 1849. v Monakovem, promoviral je l. 1871. in je bil že dve leti pozneje imenovan za učitelja splošne zgodovine na kraljevski bavarski vojaški akademiji. Na monakovskem vseučilišču je postal leta 1880. docent, leta 1885. je bil pozvan na nemško vseučilišče v Pragi, leta 1896. pa na dunajsko vseučilišče. Rajnik je bil minist. hud teoretičen nasprotnik krščanstva, osebno pa jako koncilianten in plemenit človek. — Kdor je imel priliko poslušati njegova predavanja, jih nikoli ne pozabi. Bil je učenjak in človek! Blag mu spomin!

Dvorni svetnik in vseučiliški profesor v p. Vatroslav Jagić na Dunaju je imenovan za častnega člana cesarske biblioteke.

Nadzorniki za telovadbo. C. kr. ministrstvo za uk in bogočastje je odredilo, da se imenujejo nadzorniki za telovadbo c. kr. strokovni nadzorniki. Za naše kraje je nadzornik za telovadbo na srednjih šolah dr. Tomišek, bivši gimnazijski ravnatelj v Gorici, sedaj ravnatelj v Mariboru.

Proti raku. Bivši trgovski družabnik Carnegija Henry Pippis iz Pitsburga je daroval 15 milijonov dolarjev za zgradbo in vzdrževanje 20 bolnišnic, v katerih se bodo zastoj zdravili z radijem bolniki, ki imajo raka. Potrebna količina radija 200 gramov se bo nakupila po 80.000 dolarjev za gram.

Südmarka in južne dežele. V zalogi Südmärke je izšla značilna brošura, ki pojasnjuje, kake namene ima to nemško bojno društvo na našem jugu. Knjižica poučarja, da je na jugu Avstrije, t. j. v naših krajih, dovolj prilike za nemško podjetnost in za nemški kapital. Naši ljudje vidijo nevarnost šele, ko je že tukaj. Dobro bi bilo, če bi se gospodarsko tudi že naprej nekoliko boljše pobrigali, da ne bo prepozno.

Ustanove. Z II. tečajem šolskega leta 1914. se podelita I. in II. mesto Ježef vitez Gorupove Cesarja Franca Jožefa I. jubilejske ustanove za absolvente trgovskih šol in akademij, ki nameravajo nadaljevati svoje študije v inozemstvu, letnih po 1000 kron. Pravico do teh ustanov imajo absolventi trgovskih šol in akademij, ki nameravajo nadaljevati svoje študije v inozemstvu, in sicer v sledečem redu: 1. sorodniki ustanovnika; 2. če teh ni, sinovi ustanovnikovih sorodnikov in 3. če tudi teh ni, prosilci slov. narodnosti iz Kranjske, avstrijskega Primorja ter Štajerske in Koroške. Pravico podeljevanja ima sedaj gosp. Kornelj Gorup vitez Slavjanjski, veleposelnik in veležrtec v Trstu. Prošnje za podelitev ene teh ustanov je vložiti najkasneje do dne 1. marca 1914 na deželni vladi. Prošnji je priložiti: 1. Rojstni (krstni) list; 2. domovinski list, eventualno, če se zahteva ustanova na podlagi sorodstvenega razmerja do ustanovnika, dotične matične liste, oziroma pravilno kolokovane rodovnike; 3. potrdilo o cepljenih kozah; 4. ubožno izpričevalo, iz katerega se dajo pridobitne, imovinske in rodovinske razmere natanko posneti. Samo prošnje z dokazanim ubožtvom so kolka proste; 5. odhodno izpričevalo kake trgovske akademije, oziroma kake višje ali pa nižje dvorazredne